

Bivråk

Bland rovfåglar är bivråk mycket avvikande eftersom den föder upp sina ungar på larver och puppor av sociala getingar. Ungarna är mycket utsatta för predation av mård och duvhök, vilket troligen förklarar bonas undanskymda placering i täta granar och lövträd med tidig lövsprickning. Flyttfågel.

Ekologiska krav

I södra Sverige är den optimala miljön för bivråk ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av vattendrag och sjöar. Förekomst av äldre lövskog i anslutning till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren, då de gamla fåglarna till stor del livnar sig på småfågelungar och grodor. Andelen barrskogshäckningar ökar längre norrut, men bindningen till högproduktiva marker består. Aktivitetsområdet är mycket stort, särskilt under slutet av häckningen då de gamla fåglarna kan röra sig över tiotusentals hektar.

Boet är mycket svårfunnet och placeras högt i en gran eller ett lövträd (oftast al eller björk). Ibland utnyttjas övergivna duvhöks- eller ormvråksbon.

Under perioden fram till att äggen kläcks i slutet av juni eller början av juli livnar sig de gamla fåglarna till stor del på fåglar. Under denna period håller sig de gamla fåglarna inom ett begränsat område i närheten av boplatsen. Ungarna föds upp nästan uteslutande på larver och puppor av sociala getingar. Tropicflyttare som anländer i maj och flyttar i augusti–september. Häckningen sker sent på året och är utdragen långt in på eftersommaren. Ungarna lämnar som regel inte boets närområde förrän i månadsskiftet augusti–september.

Utbredning och regionala skillnader

Bivråken häckar över större delen av Sverige men saknas på Gotland. De tätaste förekomsterna finns i de östra delarna av Götaland, Svealand och längs Norrlandskusten. I de västra delarna av Norrlands skogsland avtar tätheten och häckningar är mycket ovanliga när man närmar sig fjällen.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer. Boplatsen kan ligga i olika typer av skogsbestånd som oftast inte har andra större naturvärden.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Bivråkens födoval och stora aktivitetsområde gör att arten är beroende av landskapsutvecklingen över stora områden. Arten missgynnas av avverkning i

sumpskogar och i anslutning till sjöstränder, samt av omföring av lövträdsrika marker till barrskog.

Omföring av gles och varierad skog till täta produktionsbestånd missgynnar arten genom minskad tillgång på föda (getingar).

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt.

Eftersom boplatserna är mycket svårfunna är det svårt att veta var arten häckar. Av detta skäl är det särskilt viktigt att iaktta god miljöhänsyn i samtliga för bivråken särskilt viktiga miljöer, oavsett kännedom om häckning.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Avstå från skogliga åtgärder inom 300 meter från aktiva bon under perioden 10 maj–31 augusti.
- Lämna en skyddszon kring alla boplatser vid avverkning eller andra skogliga åtgärder. Som tumregel ska skyddszonen ska vara så bred att boet inte syns väl från öppen mark.
- Om möjligt utformas föryngringsavverkningar så att boet ligger kvar mot orörd skog.
- Lämna funktionella kantzoner av gran och lövträd mot bäckar, sumpskogar, sjöar och myrar.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Plantera inte igen inägor, skogslyckor eller andra öppna eller halvöppna ytor i eller intill skogsmark.
- Gynna lövträd vid skogsbruksåtgärder som röjning, gallring och avverkning.
- Återställ dikade sumpskogar (genom att dämna eller täppa igen diken).

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Gör avsättningar av ogallrade gran- eller lövskogspartier på fuktig till blöt mark.

Skogsvårdslagstiftningen

- Bivråk bör anses störningskänslig till 31 augusti i hela landet (SKSFS 7:19).
- Ta inte bort äldre träd vid ägogränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m., spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd, hassel, lind, lönn, ask och alm, eller bärande träd (SKSFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. örtrika områden längs bäckar eller andra vattendrag, kärr och småvatten, strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, naturskogsrester, äldre trädbestånd med mycket hänglavar eller död ved, örtrika bestånd på kalkrika marker, äldre hassellundar, brynmiljöer, äldre skogsbeten samt igenvuxna hagmarker eller lövängar (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, boträd (rovfågelsbon), kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21).
- Lämna en skyddszon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).

Lästips

Artfakta för bivråk. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se//taxon/100100>.

Populationsstorlek: 6600 par

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 55 %

2001–2012: stabil

Rödlistestatus 2015: Nära hotad (NT)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Ja